

ATATÜRK SONRASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ (1938-1971)

Yazarlar

Kürşat KURTULGAN
M. Mustafa KÜÇÜKSAATÇI

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7451-73-4

Kitap Adı

Atatürk Sonrası Türkiye-SSCB İlişkileri (1938-1971)

Editör

Esmâ DUMANLI KADIZADE

ORCID iD: 0000-0002-6882-6234

Yazarlar

Kürşat KURTULGAN

ORCID iD: 0000-0001-6608-5973

M. Mustafa KÜÇÜKSAATÇI

ORCID iD: 0000-0002-6314-7670

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

EDU016000

DOI

10.37609/akya.534

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

|ÖNSÖZ

Türkler ve Ruslar arasındaki ilişki, özellikle 17. yüzyıldan itibaren tarih sahnesinde hep önemli bir noktada yer almıştır. Kurulan devletler, benimsenen ideolojiler bu iki taraf arasındaki ilişkiyi ilginç hale getiren diğer bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Uzun yıllar boyunca iki tarafın da benimsediği Monarşi rejiminin 19. yüzyılda gittikçe artan demokrasi hareketlerinden nasibini alması sonucunda Karadeniz'in her iki yakasında da yeni devletlerin kurulması, Türkler ve Ruslar arasında yeni bir döneme işaret etmiştir.

Sovyet Rusya'nın ortaya çıkması, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki payı, daha sonraki yıllarda iki komşu arasındaki bilindik çekişmeler hep ilgimi çeken konular olmuştur. Fakat Türkiye'nin, NATO üyesi bir devlet olmasının da etkisiyle yurt içinde, gerek lise düzeyinde gerekse üniversite konuları içinde iki komşu arasındaki ilişkilerin, Boğazlar meselesi gibi hep yüzeysel düzeyde tutulması veya bazı noktaların eksik bir şekilde verilmesi, beni bu konuda bir araştırma yapmaya yöneltmiştir. Bu araştırmadaki amacım da iki taraf arasında şu ana kadar bilmediğim bilgileri öğrenmek, şu ana kadar bu konuda yapılmış tez, makale gibi çalışmalarını ortak bir noktada buluşturmak ve ilerisi için bu konuda yapılabilecek yeni çalışmalara küçük de olsa bir katkı sunabilmektir.

Kabul etmek gerekir ki iki ülke arasındaki herhangi bir konu o dönemin aktifliği de göz önünde bulundurulduğunda, ayrı bir araştırma konusu olabilecek potansiyele sahiptir. Bu sebeple bu araştırmadaki işlenen konular, derinlik-yüzeysel ikileminde bir dengede kurulmak durumunda kalmıştır. Türkiye-SSCB ilişkileri incelenirken Türk dış politikasıyla ilgili ana kaynaklara da yer veren araştırma eserlerinden, devlet adamlarının hatıralarından, daha önceden hazırlanmış ve bu konuyu içeren tezlerden, az da olsa dönemin gazete arşivlerinden ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Bu yapılırken de bir araştırmanın en önemli kuralı olan objektif olma konusunda oldukça dikkatli olunmuştur.

Araştırmamız, Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak 01.03.2021 tarihinde savunularak kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

1.BÖLÜM

1939-1950 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ..... 21

1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI YILLARI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ	21
1.1. Savaş Öncesi Türk-Sovyet İlişkileri ve Moskova Görüşmeleri.....	21
1.2. Üçlü İttifak Antlaşması ve Türk-Sovyet İlişkilerine Yansımaları.....	32
1.3. 1939-1941 Yılları Arası Türkiye-SSCB İlişkileri.....	35
1.3.1. Bakü Gerilimi.....	38
1.3.2. Hitler-Molotov Görüşmeleri: Türkiye Üzerine Almanya-SSCB Pazarlığı.....	43
1.3.3. Türk-Sovyet Saldırmazlık Bildirisi	47
1.4. 1941-1945 Yılları Arası Türkiye-SSCB İlişkileri.....	50
1.4.1. Alman-Rus Savaşı'nın Başlaması ve Türkiye'ye Etkileri	50
1.4.2. Türkiye Üzerindeki Savaş Baskısının Artması.....	54
1.4.3. Değişen Dengeler Doğrultusunda Türkiye-SSCB İlişkileri.....	58
1.4.4. Türkiye ile Müttefikler Arasında Bunalım Dönemi.....	67
1.4.5. İkinci Dünya Savaşı'nın Sonu ve SSCB'nin Talepleri.....	70
1.5. Türkiye-SSCB İlişkisinden Etkilenen Diğer Gelişmeler	80
1.5.1. Turancılık Davası.....	80
1.5.2. Boraltan Köprüsü Olayı.....	88
2. 1945-1950 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ	93
2.1. Postdam Konferansı.....	93
2.2. Türkiye Üzerinden Nota Savaşları	97
2.3. 1946-1950 Arası Yaşanan Diğer Gelişmeler	104

2.BÖLÜM

1950-1960 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ..... 109

1. DEMOKRAT PARTİ İKTİDARININ BAŞLANGICINDAN STALİN'İN ÖLÜMÜNE KADAR TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ (1950-1953).....	109
2. TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİNDE YUMUŞAMA DÖNEMİ	115
2.1. Orta Doğu'daki Gelişmelerin Türkiye-SSCB İlişkilerine Yansıması.....	120
2.1.1. Türkiye-Pakistan İşbirliği Antlaşması.....	120
2.1.2. Bağdat Pakti'nin Kurulması.....	124
2.1.3. Buhranlı Yıllarda Türkiye-SSCB İlişkisi.....	131

2.2. Jüpiter Füzeleri Sorunu ve U2 Uçak Krizi	147
2.3. Başbakan Menderes'in Moskova Ziyareti Konusu.....	152
3. 1950-1960 ARASI TÜRKİYE-SSCB ARASINDAKİ EKONOMİK İLİŞKİLER	157
4. 27 MAYIS DARBESİ VE SSCB'NİN DARBEYE BAKIŞI	159

3.BÖLÜM

1960-1971 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ..... 163

1. 1960-1965 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ.....	163
1.1. Küba Krizi.....	166
1.1.1 Krize Giden Süreç.....	166
1.1.2. Kriz Dönemi ve Sonuçları	169
1.2. Kıbrıs Sorunu	174
1.2.1. Krize Giden Süreç.....	174
1.2.2. 1963-1964 Bunalımları	177
1.2.3. Johnson Mektubu	181
1.2.4. Kıbrıs Sorunu Sırasında Türkiye-SSCB İlişkileri.....	186
1.3. Feridun Cemal Erkin'in SSCB Ziyareti (30 Ekim-6 Kasım 1964)	191
2. 1965-1971 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB İLİŞKİLERİ.....	195
2.1. Karşılıklı Diplomatik Ziyaret Süreci.....	195
2.1.1. Podgorny ve Gromiko'nun Türkiye Ziyaretleri.....	195
2.1.2. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'nün SSCB Ziyareti.....	200
2.1.3 SSCB Başbakanı Kosygin'in Türkiye Ziyareti.....	202
2.1.4. Başbakan Süleyman Demirel'in SSCB Gezisi	206
2.1.5. Bu Dönemde Türkiye-SSCB Arasındaki Diğer Diplomatik Ziyaretler ...	209
2.2. 1967 Kıbrıs Bunalımı.....	212
3. 1960-1971 YILLARI ARASI TÜRKİYE-SSCB EKONOMİK İLİŞKİLERİ.....	221
4. 12 MART MUHTIRASI	224

SONUÇ 229

EKLER 239

KAYNAKLAR..... 245

|KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
age	: Adı geçen eser
agm	: Adı geçen makale
C.	: Cilt
CENTO	: Central Treaty Organization
CIA	: Central Intelligence Agency
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CMP	: Cumhuriyetçi Millet Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
Cominform	: The Information Bureau of the Communist and Workers Parties
DP	: Demokrat Parti
Ed.	: Editör
EOKA	: Ethniki Organosis Kypriou Agoniston
HP	: Hürriyet Partisi
KGB	: Komitet Gosudarstvennoy Bezopasnosti
MC	: Milletler Cemiyeti
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMT	: Türk Mukavemet Teşkilatı
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	: Türk Tarih Kurumu
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu
YTP	: Yeni Türkiye Partisi

KAYNAKÇA

1. KİTAPLAR

- AKTAŞ, Melih, *1950-1960 Demokrat Parti Dönemi Türk-Sovyet İlişkilerinde Amerikan Faktörü*, Şema Yayınları, İstanbul 2006.
- ALBAYRAK, Mustafa, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınları, Ankara 2004.
- APUHAN, Recep Şükrü, *27 Mayıs'tan Yassıada Mahkemelerine Menderes: Resmi Tarihi Değiştirecek Gerçekler*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (C. I-II: 1914-1995)*, Genişletilmiş 11. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 1999.
- AYBARS, Ergün, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1*, Ercan Kitabevi, İzmir 2000.
- AYDIN Mustafa, "İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye (1939-1945)", (Ed. Baskın Oran), *Türk Dış Politikası 1919-1980*, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 399-478.
- BELEN, Fahri, Askeri, *Siyasal ve Sosyal Yönleriyle Türk Kurtuluş Savaşı*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayınları, Ankara 1974.
- BİLGE, A. Suat, *Güç Komşuluk Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkileri 1920-1964*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1992.
- BİLGE, A. Suat, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Türk Dış Politikası (1945-1965) - Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Türk-Sovyet İlişkileri", *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 387-428.
- DAVUTOĞLU, Ahmet, *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul 2001.
- ERHAN, Çağrı, "1945-1960 ABD ve NATO'yla İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 522-575.
- ERHAN, Çağrı, "1960-1980 ABD ve NATO'yla İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919-1980*, (Ed. Baskın Oran) 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 681-715.
- ESMER, Ahmet Şükrü, SANDER Oral, "İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası", *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 137-186.
- FIRAT, Melek, "1960-1980 Yunanistan'la İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919-1980*, (Ed. Baskın Oran) 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 716-768.
- FIRAT, Melek, KÜRKÇÜOĞLU Ömer, "1945-1960 Orta Doğu'yla İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 615-654.
- GÖNLÜBOL, Mehmet, KÜRKÇÜOĞLU, Ömer, "1965-1973 Dönemi Türk Dış Politikası" *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 489-540.
- GÖNLÜBOL Mehmet, SAR Cem, "1919-1938 Yılları Arası Türk Dış Politikası", *Olaylarla Türk Dış Politikası*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 3-134.
- GÖNLÜBOL Mehmet, ÜLMAN Haluk, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Türk Dış Politikası-Genel Durum", *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 189-334.
- GÜNVER, Semih, *Fatin Rüştü Zorlu'nun Öyküsü*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1985.
- GÜRÜN, Kamuran, *Dış İlişkiler ve Türkiye Politikası (1939'dan Günümüze Kadar)*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1983.
- GÜRÜN, Kamuran, *Türk-Sovyet İlişkileri (1920-1953)*, TTK Yayınları, Ankara 1991.
- İNALCIK, Halil, "Osmanlı-Rus İlişkileri 1492-1512", *Türk-Rus İlişkilerinde 500 Yıl 1491-1992*, TTK Yayınları, Ankara 1992.
- KARAKAŞ, Nuri, *Türk-Amerikan Siyasi İlişkileri (1939-1952)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınevi, Ankara 2013.
- KOCABAŞ, Süleyman, *Tarihte Türk-Rus Mücadelesi*, Vatan Yayınları, İstanbul 1989.

- KOÇAK, Cemil, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945): Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma*, C. 1, İstanbul 2010.
- KURAT, Akdes Nimet, *Türkiye ve Rusya: XVIII. Yüzyıl Sonundan Kurtuluş Savaşına Kadar Türk-Rus İlişkileri (1798- 1919)*, TTK Yayınları, Ankara 2011.
- MENDERES, Aydın, *Babam ve Ben*, Ufuk Yayınları, İstanbul 2012.
- MÜDERRİSOĞLU, Alptekin, *Kurtuluş Savaşının Mali Kaynakları*, Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara 1974.
- OKYAR, Osman, *Türk-Sovyet İlişkilerinde Mustafa Kemal*, İş Bankası Yayınları, Ankara 1998.
- ORAN, Baskın, "Lausanne Barış Antlaşması", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980* (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 215-240.
- ÖZERSAY, Kudret, "Montreux Boğazlar Sözleşmesi", *Türk Dış Politikası 1919-1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, C. 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 370-386.
- PEHLİVANOĞLU, Öner, *Küba Krizi ve Nükleer Savaş Eşiğinde Türkiye*, Kastaş Yayınları, İstanbul 2003.
- PERİNÇEK, Mehmet, *Atatürk'ün Sovyetlerle Görüşmeleri*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2005.
- Türk Dış Politikasında 50 Yıl İkinci Dünya Savaşı Yılları (1939-1946)*, Dışişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara 1973.
- SAKWA, Richard, *The Rise and Fall of the Soviet Union: 1917-1991*, Routledge Yayınevi, London 1999.
- SARAY, Mehmet, *Türk-Rus Münasebetlerinin Bir Analizi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1998.
- SARIAHMETOĞLU, Nesrin, "II. Dünya Savaşı'nda Azerbaycan ve Azerbaycan Türkleri", *İkinci Dünya Savaşı ve Türk Dünyası*, (Ed. Nesrin Sariahmetoğlu, İlyas Kemaloğlu), Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayınları, İstanbul 2016, ss. 107-137.
- SARINAY, Yusuf, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Giriş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- SEFERCİOĞLU, Necmeddin, *3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası*, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara 2009.
- SEVER, Ayşegül, *Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Orta Doğu 1945-1958*, Boyut Yayınları, İstanbul 1997.
- SEZER, Duygu, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Türk Dış Politikası (1945-1965) - Türkiye'nin Ekonomik İlişkileri", *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2014, ss. 429-487.
- SOYSAL, İsmail, *Türkiye'nin Siyasi Antlaşmaları (1920-1945)*, C. 1, Ankara 1983
- SOYSAL, İsmail, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağlılıkları (1945-1990)*, C. 2, 2. Baskı, TTK Basımevi, Ankara 2000.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, *Tarafların Tutum ve Tezleri Açısından Kıbrıs Sorunu (1945-1986)*, İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul 1991.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, *Türk Dış Politikası/II. Dünya Savaşı'ndan Günümüze*, Der Yayınları, İstanbul 2006.
- TELLAL, Erel, "1919-1923 Sovyetlerle İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 155-177.
- TELLAL, Erel, "1923-1939 SSCB'yle İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 314-324.
- TELLAL, Erel, "1945-1960 SSCB'yle İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 499-521.
- TELLAL, Erel, "1960-1980 SSCB'yle İlişkiler", *Türk Dış Politikası 1919 - 1980*, (Ed. Baskın Oran), 22. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2018, ss. 769-783.
- QASIMLI, Musa, *Türkiye-Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği İlişkileri 1960-1980*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2013.
- USLU, Nasuh, *Türk Amerikan İlişkileri*, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara 2000.

2. MAKALELER

- AKINCI, Abdulvahap, "Türkiye'nin Darbe Geleneği: 1960 ve 1971 Müdahaleleri", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 1, Eskişehir 2014, ss. 55-71.
- ATABEY, Figen, "Montreux Konferansı'ndan İkinci Dünya Harbi'ne Türk-Sovyet İlişkileri", *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 4, Ankara 2014, ss. 1-11.
- AYDEMİR, Salih Sefa, "Türkiye'de 1965 Yılından Sonra Ortaya Çıkan Siyasi Öğrenci Hareketlerinin Sosyo-Kültürel Sebepleri", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 36, Adıyaman 2020, ss. 821-849.
- AZİZ, Aysel İ., "1964 Yılında Kıbrıs Buhranı ve Sovyetler Birliği", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 3, Ankara 1969, ss. 167-210.
- AZİZ, Aysel İ., "Sovyetlerin Kıbrıs Tutumu 1965-1970", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 4, Ankara 1970, ss. 201-244.
- BAYRAM, Mürsel, "Soğuk Savaş Dönemi Türk-Amerikan İlişkilerinin Sürekliliğinde Askerî Darbelerin Rolü", *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 2, S. 1, 2015, ss. 31-43.
- BENHÜR, Çağatay, "Stalin Dönemi Türk-Sovyet İlişkileri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 15, Konya 2004, ss. 325-337.
- BULUT, Sedef, "Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: I. ve II. Menderes Hükümetlerinin (1950-1954) NATO Üyeliği ve Balkan Politikası", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 41, Ankara 2008, ss. 35-61.
- BULUT, Sedef, "Üçüncü Dönem Demokrat Parti İktidarı (1957-1960): Siyasi Baskılar ve Tahkikat Komisyonu", *Akademik Bakış Dergisi*, C. 2, S. 4, 2009, ss. 125-145.
- ÇALIŞKAN, Ülkü, "Türk Kurtuluş Savaşında Sovyet Rusya'nın Mali ve Askeri Yardımları", *Karadeniz Araştırmaları*, C. 3, S. 9, Çorum 2006, ss. 35-54.
- ÇAPRAZ, Hayri, "Çarlık Rusyası'nın Türkistan'da Hâkimiyet Kurması", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 24, Isparta 2011, ss. 51-78.
- DANIŞ, Mehmet Fahri, "Türk Dış Politikasında Karar Alıcıların Orta Doğu Algısı: 1957-1958 Krizleri", *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, C. 5, S. 2, Sakarya 2018, ss. 93-126.
- DOKUYAN Sabit, "İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den İstekleri", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 18, Ankara 2013, ss. 119-135.
- DUMAN, Olcay Özkaya, BİRSEL, Haktan, "Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası ve Bu Politikanın Dinamiklerine Etki Eden Dış Gelişmeler", *Atatürk Dergisi*, C. 1, S. 1, Erzurum 2012, ss. 299-318.
- ERDEM, Ufuk, "İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den İstekleri ve İngiltere (1945-1946)", *Tarih Okulu Dergisi*, S. 32, İzmir 2017, ss. 179-209.
- ERDOĞAN, Tuğçe, "Demokrasi Sürecinde Türkiye: 27 Mayıs'tan 12 Mart'a", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, S. 6, Kocaeli 2017, ss. 91-115.
- ERTEM, Barış, "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkileri ve Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri ile Yakınlaşmasına Etkileri", *Turkish Studies*, S. 8, Ankara 2013, ss. 157-183.
- GENÇALP, Ebru, "Sovyet Başbakanı Kosigin'in Türkiye Ziyaretinin Basında Değerlendirilmesi", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 30, Ankara 2019, ss. 55-77.
- GENÇALP, Ebru, "Türk Basınında İkili Ziyaretler Boyutunda Türk-Sovyet İlişkileri (1965-1980)", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 29, İzmir 2014, ss. 315-352.
- GÜLMEZ, Nurettin, TAHANCI, Bülent, "Soğuk Savaş Dönemi Çekişmelerinden Bir Örnek: U2 Uçak Krizi", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 28, İzmir 2014, ss. 199-226.
- GÜLER, Yavuz, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Kıbrıs Meselesi", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 1, Ankara 2004, ss. 101-112.
- İNALCIK, Halil, "Osmanlı-Rus Münasebetlerinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü (1569)", (46 Sayılı Belleten'den Ayrı Basım), C. 12, S. 46, Ankara 1948, ss. 349-409.

- KARAKUŞ, Girayalp, "Türk Dış Politikası'nda Soğuk Savaş Algılaması ve ABD ile İlişkiler (1950-1960)" *Social Sciences Studies Journal*, C. 5, S. 47, 2019, ss. 5844-5851
- KARATAŞ, Başak, "II. Dünya Savaşı Sırasında Franz Von Papen Suikastı Çerçevesinde Türkiye, Sovyetler Birliği ve Almanya İlişkileri", *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 4, Çanakkale 2019, ss. 127-137.
- KELEŞ, Erdoğan, "Kırım Savaşı'nda (1853-1856) Karadeniz ve Boğazlar Meselesi", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Ankara 2008, ss. 149-194.
- KÖSE, İsmail, "Boraltan Faciası Türk Kökenli Sovyet Vatandaşı Mültecilerin Sovyetler Birliği'ne İadesi (1945)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 32, S. 93, Aralık 2016, ss. 149-186.
- KÖSE, İsmail, "Sovyetler Birliği'nin Türk Boğazlarıyla İlgili Talepleri: 1945-1946 Notaları", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 74/(4), Ankara 2019, ss. 1125-1148.
- KÖSE, İsmail, "Yalta ve Postdam Konferansları: Sovyetler Birliği'nin Türk Boğazlarında Egemenlik Paylaşım Talepleri", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Trabzon 2015, S. 19, ss. 241-276.
- KURBAN, Vefa, "1950-1960 Yıllarında Türkiye ile Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 28, İzmir 2014, ss. 253-282.
- KÜÇÜKVATAN, Mahir, "Soğuk Savaşın Türk Dış Politikasına Etkileri ve 1957 Türkiye-Suriye Bunalımı", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 10, S. 23, İzmir 2011, ss. 73-91.
- METİNTAŞ, Mustafa Yahya, Mehmet Kayıran, "Refik Saydam Hükümetleri Döneminde Türkiye'nin Dış Politikası (1939-1942)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Lisesi Dergisi*, C. 21, S. 1, Elazığ 2011, ss. 289-313.
- OTAÇ Tuğrul, "İkinci Dünya Savaşında Müttefik Konferansları ve Türkiye İçin Önemi", *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1, Ocak 2019, ss. 97-126.
- SANLI, Ferit Salim, "Türk Sağındaki Politik Çatallaşmaya Adalet Partisinden Bakmak: 1961-1967 Yılları Arası AP İçerisinde Yaşanan Müfrit-Mutedil Mücadelesi ve Bu Mücadelenin Türkes Hareketi ile Olan Münasebeti" *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 25, Ankara 2017, ss. 4-49.
- SAVRUN, Ergenekon, TINAL, Melih, "Soğuk Savaş Döneminde İngiltere ve Türkiye'nin Kıbrıs Politikaları (1955-1964)" *Çağdaş Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. 17, S. 34, 2017, ss. 349-371.
- SAYDAM, Abdullah, "Rusya'nın Kafkasya'yı İşgali", *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 5, Samsun 2014, ss. 239-257.
- SERBEST, Bürkan, "Bağdat Pakti'nin Kuruluş Süreci ve Gelişiminde Türkiye'nin Rolü", *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 3, 2016, ss. 401-424.
- SEVER, Ayşegül, "Yeni Bulgular Işığında 1962 Küba Krizi ve Türkiye", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 1, Ankara 1997, ss. 647-660.
- SOLAK, Merve, "Türkiye'nin Güvenlik Politikası Çerçevesinde Bağdat Pakti", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S. 35, İstanbul 2019, ss. 125-145.
- SOYLU, Perihan Ünlü, "Kaostan Barışa Köprü: Balkan Pakti'nin İnşası (1928-1934)", *Tarih Okulu Dergisi*, S. 29, İzmir 2017, ss. 235-276.
- ŞAHİN, Enis, TUNÇ, Bilal, "Demokrat Parti'nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasî Mücadelesi (1945-1947)", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 2, Sakarya 2015, ss. 31-69.
- TBMM Tutanak Dergisi, 9. Dönem, C. 9, 101. Birleşim, ss. 183-234.
- TOPRAK, Serap, "1919-1945 Türk-Rus İlişkileri", *Toplum Bilimleri Dergisi*, C. 5, S. 9, 2015, ss. 161-170.
- TOPSAKAL, İlyas, "Tarihi Süreçte Türkiye-Rusya İlişkileri", *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S. 2, İstanbul 2016, ss. 33-53.
- TOSUN, Ramazan, "Kıbrıs Meselesi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 10, Kayseri 2001, ss. 95-107.
- TUĞLUOĞLU, Fatih, "1961 Referandumu ve DP Tabanı" *Akademik Bakış Dergisi*, C. 12, S. 24, 2019, ss. 135-162.

- UMAR, Ömer Osman, "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türk Sovyet İlişkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 20, S. 59, Ankara 2004, ss. 369-412.
- UYAR, Hakkı, "70. Yılında Boraltan Köprüsü Olayı", *Toplumsal Tarih*, S. 263, Kasım 2015, ss. 1-7.
- VATANSEVER, Müge, "Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, İzmir 2010, ss. 1487-1430.
- YALMAN, Ahmet Emin, "II. Dünya Savaşında Türkiye' de Askeri Mülteciler ve Gözaltı Kampları (1941-1942)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S. 33, 2003, ss. 143-166.
- YEŞİLBURSA, Behçet Kemal, "Demokrat Parti Dönemi Türkiye'nin Ortadoğu Politikası (1950-1960)", *History Studies*, C. 2, 2010, ss. 67-98.

3. TEZLER

- ADEM, Çetin, *Orhun Dergisinin Türk Düşünce Hayatındaki Yeri*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2009.
- AKAR, Elif, *Türkiye'de Türkçülük Turancılık ve Yargılamalar (1940-1950 Arası Dönem)*, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2019.
- ALĞUR, Betül, *Adalet Partisi Türk Dış Politikası*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.
- ASLAN, Emel, *Türkiye'nin İç Siyasetinde Demokrat Parti (1950-1960)*, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir 2014.
- BENHÜR, Çağatay, *Stalin Dönemi Türk-Rus İlişkileri (1924-1953)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2008.
- BEYDEŞ, Cihan Ozan, *Demokrat Parti Dönemi Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkileri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2015.
- ÇOLAK, Özlem, *Lenin Döneminde Türk-Rus İlişkileri (1917-1923)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2010.
- ÇOLAK, Çağrı Doksan, *Türkiye'de Türkçü-Turancı Düşüncenin Kökleri ve Irkçılık-Turancılık Davası*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2014.
- EKER, Alpaslan, *İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türk Dış Politikasındaki Gelişmeler ve Türkiye'nin NATO'ya Giriş Süreci*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2007.
- ERDUR, Oğuz, *Soğuk Savaşın Başlangıcından 12 Mart Muhtırasına Türk-Sovyet İlişkilerinde ABD Etkisi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.
- ERGÜL, Volkan, *Basında Türk-Sovyet İlişkileri (1925-1945)*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars 2009.
- GEMUHLUOĞLU, M. Ali, *Soğuk Savaş Döneminde Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkisi (1945-1965) ve Türk Dış Politikası (Cilt: I)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.
- GÖKÇE, Mustafa, *Sovyet Öncesinden Günümüze Hazar ve Çevresinin Durumu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.
- GÖNÜL, Mert, *Türk Düşünce ve Siyasi Hayatında Fethi Tevetoglu*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- HACIYEV, Agil, *Sovyet Arşiv Belgeleri Işığında Sovyetler Birliği'nin Türkiye Algısındaki Değişim ve Dış Politikaya Yansımaları (1939-1953)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2014.
- KARABORAN, Döne Nihal, *Cumhuriyet'in Kuruluşundan İkinci Dünya Savaşı'nın Bitimine Kadar Türk-Sovyet İlişkileri*, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı 2016.

- KARATAŞ, Müjgan, *İki Askeri Darbe Arası Türk Dış Politikasının Tahlili (1960-1980)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012.
- KESİKTAŞ, Fatma Gül, *Kıbrıs Sorunu'nun Türk-Amerikan İlişkilerine Yansıması: Johnson Mektubu (1960-1965)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2005.
- KÖSE, Ahmet, *Türk Dış Politikasında 1962 Küba Krizinin Önemi Üzerine Bir İnceleme*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2015.
- KÜRÜMOĞLU, Mustafa Emre Kürümoğlu, *Yalta-Potsdam'da Savaş Sonrası Uluslararası Düzenin Kurulması ve Türkiye (Türk Basınına Göre, 1945)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2011.
- ÖZMEN, Zuhâl, *Türk-Sovyet İlişkilerinin Türk Basınına Yansıması (1918-1990)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2019.
- ÖZTOPRAK, Gizem, *Stalin'in Ölümünün Türk Basınındaki Yansımaları*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012.
- SÜMERCAN, Elif Uzun, *I. Dönem Demirel Hükümeti'nin Siyasi Faaliyetleri (1965-1969)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.
- ŞEN, Cenk, *Stalin Dönemi Türk-Rus İlişkileri (1924-1953)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2006.

4. İNTERNET KAYNAKLARI

- https://www.academia.edu/40099933/BORALTAN_K%C3%96PR%C3%9CS%C3%9C_T%-C3%9CRK_VE_AZER%C4%B0_TAR%C4%B0H%C4%B0N%C4%B0N_ACI_B%C4%B0R_HATIRASI
Erişim Tarihi: (24.01.2021).
- <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/altan-oymen/savas-gunlerinden-bir-belge-hikyesi1031433/>
Erişim Tarihi: (20.01.2020).
- <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: (24.01.2021).
- <http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> Erişim Tarihi: (10.06.2020).
- <https://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> Erişim Tarihi: (08.09.2020).
- <https://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> Erişim Tarihi: (30.08.2020).
- <http://www.ysk.gov.tr/tr/1950-1977-yillari-arasi-milletvekili-genel-secimleri/3007> Erişim Tarihi: (02.08.2020).
- https://en.wikipedia.org/wiki/Nikita_Khrushchev Erişim Tarihi: (27.06.2020).

5. GAZETELER

Milliyet
Cumhuriyet
Hürriyet
Akşam
Tercüman